

Arjo Klamer is decaan van Academia Vitae en hoogleraar culturele economie aan de Erasmus Universiteit

Gezondheidszorg gaat over iets heel anders

Gezondheidszorg gaat hier over heel veel, over ziektes, over ziekenhuizen, over genezing, over geld vooral, maar het gaat vrijwel niet waar het over zou moeten gaan. Over zorg voor de gezondheid dus.

Om dit in te zien is het een goed idee om met vreemde oren naar onze gesprekken over gezondheid te luisteren. Ga bijvoorbeeld eens naar Japan. Japanners praten veel over gezondheid. Ga bij Japanners eten en je wordt steeds weer aan je eigen gezondheid herinnerd. De Japanse gastvrouw serveert een bakje zeewier met de mededeling dat het weinig calorieën bevat en veel mineralen. In de ochtend is een zure pruim (Umeboshi) goed tegen vermoeidheid, en in de middag voegt het schoteltje van plakkerige sojabonen (nattoh) vrouwelijke hormonen toe (die de gastvrouw dan ook met veel toewijding aan mannen opdient, terwijl ze de buitenlander minzaam excuseert vanwege de moeilijke smaak van het spul). Japanners weten welke groenten het lichaam verwarmen en welke het lichaam afkoelen. Thee is goed in de ochtend, en groene thee is goed voor het hart en de bloedvaten. Vis is goed voor de bloedcirculatie. In het Japanse gesprek is voedsel als een medicijn. Japanners hechten daarom veel waarde aan het dagelijkse voedsel en besteden er een aanzienlijk deel van hun budget aan.

Ook in China is gezondheid een belangrijk thema van gesprek. De beste dokter aldaar is voor gezonde mensen. Je gaat naar een dergelijke dokter voor adviezen over de zorg voor jouw gezondheid. De dokter is dan niet bezig met pillen en de bestrijding van ziektes maar wil de juiste balans vinden, zoals ze dat noemen, onder meer door aanpassing van het voedingspatroon en de dagelijkse lichaamsbeweging. Deze dokter is bezig met de kunst van het goede en dus gezonde leven. (Een wrange kanttekening is dat de Chinese overheid bereid is geweest de levens van een paar honderd baby's op te offeren om te voorkomen dat het nieuws over vergiftigd melkpoeder bekend zou worden tijdens de Olympische Spelen. Het zou de sfeer van harmonie hebben verstoord.)

Kom na een dergelijk bezoek aan deze landen terug in Nederland en het valt op dat hier het thema gezondheidszorg het gesprek op ziekte brengt. Spreken wij over gezondheidszorg, dan denken we aan doktoren, verpleegsters en ziekenhuizen, aan ziekte dus. 'Gezondheidszorg' is daarom een eufemisme; het gaat over *ziektezorg*. Maar daarmee zijn we er nog niet want ook het concept 'zorg' is hier problematisch. De dokter zorgt niet voor ons; hij of zij behandelt ons. Het zou daarom beter zijn te spreken over *ziektebehandeling*. Zorgen we goed voor onze gezondheid, dan worden we minder snel ziek, en hoeven we minder vaak een beroep te doen op de dokter voor behandeling van een ziekte. Gezondheidszorg is dus wat we nu wel preventie noemen. Dat we over preventie spreken is omdat we aan ziekte denken. Preventie is het voorkomen van ziekte, oftewel het voorkomen van een behandeling van ziekte. Maar het zou ook

gewoon zorg voor de gezondheid kunnen zijn. In die zin staat preventie gelijk aan gezondheidszorg.

It's all in the name. Het woordgebruik doet er toe. Door het mooie woord gezondheidszorg te kapen voor de behandeling van ziektes, lijkt het wel alsof Nederlanders het vrijwel niet over heuse gezondheidszorg hebben, maar vooral over ziekte en alles wat daarbij komt kijken. Preventie blijft daarom een stiefkind van de 'gezondheidszorg', al neemt de aandacht voor preventie langzamerhand toe en willen zorgverzekeraars positieve prikkels voor preventieve maatregelen opnemen in hun pakket. Noem preventie gezondheidszorg en al het andere ziektebehandeling, dan zou die ontwikkeling in een stroomversnelling geraken. Dan begrijpt iedereen dat gezondheidszorg om preventie gaat, want preventie is de zorg voor de gezondheid. Dan beseffen we wellicht hoe belangrijk het is goed te slapen en na te denken over wat we in onze mond stoppen. Dan hoort het zachter zetten van de muziek en het schoonmaken van de keuken tot de zorg voor de gezondheid. Dan hebben we goede redenen met elkaar te spreken over het type vet dat we nodig hebben en welk vet juist niet, waarom groene thee en kurkuma goed voor ons zijn. Dan bedenken we ons wellicht vaker om de trap te nemen in plaats van de lift. Zorgen voor de gezondheid is iets wat we dagelijks, nee voortdurend doen. Het is een onderdeel van wat de oude Griekse filosofen het goede leven noemden. Socrates wees erop dat goed voor jezelf zorgen deel uitmaakt van het bewuste leven dat hij nastreefde. Gezond leven voelt uiteindelijk beter.

Heuse gezondheidszorg draagt overigens ook meer bij aan onze gezondheid dan de ziektebehandeling. De grootste winst hebben onze voorouders geboekt met betere hygiëne, riolering, en beter voedsel. Nu valt vooral veel te winnen met minder eten, meer bewegen, minder luide muziek en vooral ook orde op zaken stellen in het geestelijke leven. Want behandeling van geestesziektes is het kostbaarste van alle ziektebehandelingen.

Het grote obstakel voor het adopteren van de Japanse en Chinese wijsheden is economisch. Want aan heuse gezondheidszorg valt weinig te verdienen. Gaan we massaal over op het drinken van groene thee, dan worden de theehandelaren er wijzer van maar de ziekte-industrie niet. Al onze ziekte-instellingen verdienen aan ziekte, en niet aan gezondheid. Ook het zelfbeeld van onze ziektebehandelaars wordt beheerst door hun vermogen ziektes te behandelen en niet om te zorgen voor onze gezondheid.

Gek hè?

Ik nodig Evelien Tonkens uit om een volgende column te schrijven.